

УДК 330.342.3

Типи економічної безпеки підприємства роздрібної торгівлі

Шуміло О.С.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри «Фінанси та кредит»
Харківського національного університету будівництва та архітектури

У статті досліджено такі типи економічної безпеки підприємств роздрібної торгівлі, як балансуєчий і захисний, що дає змогу більш повно забезпечити стан економічної безпеки торговельного підприємства. Доведено відповідність типів економічної безпеки підприємства різним умовам, що характеризують стан підприємства роздрібної торгівлі, а саме стабільності функціонування і кризи діяльності. Визначено функції балансуєчої та захисної економічної безпеки підприємства, а також їх особливості. Розкрито сутність понять «економічна стабільність підприємства» та «криза».

Ключові слова: економічна безпека, підприємство, роздрібна торгівля, стабільність, криза.

Шумило О.С. ТИПЫ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ РОЗНИЧНОЙ ТОРГОВЛИ

В статье исследованы такие типы экономической безопасности предприятий розничной торговли, как балансирующий и защитный, что позволяет более полно обеспечить состояние экономической безопасности торгового предприятия. Доказано соответствие типов экономической безопасности предприятия разным условиям, характеризующим состояние предприятия розничной торговли, а именно стабильности функционирования и кризиса деятельности. Определены функции балансирующей и защитной экономической безопасности предприятия, а также их особенности. Раскрыта суть понятий «экономическая устойчивость предприятия» и «кризис».

Ключевые слова: экономическая безопасность, предприятие, розничная торговля, стабильность, кризис.

Shumilo O.S. TYPES OF ECONOMIC SAFETY OF RETAIL TRADE ENTERPRISES

The article examines such types of economic security of retail enterprises as balancing and protective, which allows more fully ensure the state of economic security of a trading enterprise. It is proved that the types of economic security of an enterprise correspond to different conditions that characterize the state of the retail trade enterprise, namely, the stability of the functioning and the crisis of activity. The functions of the balancing and protective economic security of the enterprise, as well as their features, are defined. The essence of the concepts "economic sustainability of an enterprise" and "crisis" is disclosed.

Keywords: economic security, enterprise, retail trade, stability, crisis.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Теоретичні положення щодо забезпечення економічної безпеки підприємства знайшли розвиток у працях таких відомих науковців як, зокрема, Т.Г. Васильців, О.М. Ляшенко, Н.Й. Реверчук, Г.В. Козаченко, О.Р. Бойкевич.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Проте сучасні трансформаційні умови, в яких функціонують підприємства роздрібної торгівлі, сповнені небезпек і загроз, обумовлюють подальші дослідження щодо забезпечення економічної безпеки підприємств та виділення нових типів безпеки для більш ефективного управління безпекою.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є визначення типів економічної безпеки підприємства роздрібної торгівлі.

Виклад основного матеріалу дослід-

дження. Для підприємств роздрібної торгівлі характерною особливістю є динамічність, адже вони швидко реагують на політичні, фінансові, економічні та інші зміни в суспільстві. За таких умов економічна безпека підприємства роздрібної торгівлі має гарантувати відповідний стан підприємству, за якого воно матиме можливість стабільно функціонувати на ринку та перебувати в стані рівноваги, а в подальшому сприяти його розвитку.

Вважаємо за доцільне виокремити такі два типи економічної безпеки торговельного підприємства, як балансуєчий і захисний, що дає змогу більш повно забезпечити та гарантувати стан економічної безпеки торговельного підприємства.

Балансуєча функція економічної безпеки підприємства роздрібної торгівлі полягає у забезпеченні стійкого функціонування підпри-

ємства в стабільних умовах господарювання.

Захисна функція економічної безпеки підприємства роздрібної торгівлі полягає в забезпеченні та гарантуванні стану, що забезпечить адаптивність підприємства роздрібної торгівлі в небезпечний кризовий період.

Для визначення типів економічної безпеки торговельного підприємства доцільним буде розкрити сутність понять «економічна стабільність підприємства» та «криза».

По-перше, за визначенням Н.О. Шпака, економічна стабільність підприємства – це здатність його в нестабільних умовах середовища ефективно здійснювати виробничо-господарську діяльність, формувати якісний стратегічний потенціал, підтримувати заданий рівень конкурентоспроможності та результативності в довгостроковій перспективі з економічною вигодою та фінансовою незалежністю для підприємства. У широкому розумінні це надійність всієї системи, спроможність навіть у разі зміни внутрішніх і зовнішніх умов ефективно адаптуватися, підтримувати наявний рівень основних параметрів і забезпечувати постійний розвиток [1]. О.М. Сологуб визначає економічну стабільність як врівноважений, збалансований стан економічних, фінансових і соціальних ресурсів підприємства, а також їх взаємозв'язків у межах виробничо-збутової системи, що забезпечує стабільні умови для її відтворення, зокрема за наявності внутрішніх і зовнішніх несприятливих впливів, що досягається за допомогою здійснення спеціалізованого комплексу різнопланових фінансово-економічних і організаційних заходів з алгоритмом відповідних дій [5].

Зазначимо, що між економічною стабільністю підприємства та економічною безпекою існує взаємозв'язок. Так, економічна стабільність є передумовою забезпечення економічної безпеки, але також може бути і її результатом, тобто від рівня економічної безпеки підприємства може залежати стабільність економічної діяльності.

Сутність економічної стабільності підприємства має певні відмінності залежно від галузі, в якій воно функціонує. Так, стабільність підприємства роздрібної торгівлі описується сукупністю властивостей його складових, таких як, зокрема, розмір товарообігу, якість та асортимент товару, організація роботи менеджерів, матеріально-технічна база, інтелектуальний рівень персоналу.

Стабільність господарюючого суб'єкта забезпечується єдиною системою заходів організаційно-правового, технічного та еко-

номічного характеру, адекватною загрозам економічним інтересам підприємства в межах чинного законодавства. Для отримання позитивного кінцевого результату в забезпеченні стабільності підприємство використовує сукупність ресурсів, таких як капітал, персонал, інформація, техніка та обладнання, а також юридичні права на самостійність у виборі та досягненні цілей свого бізнесу [2].

По-друге, іншим станом підприємства, якому відповідає зазначений наступний тип економічної безпеки, є криза.

Стабільний стан і криза є постійними антагонізмами в розвитку будь-якої системи [3, с. 230–245].

Криза – це певний перехідний стан економіки, розвитку суспільства загалом. Криза завжди тривала в часі, це фаза конкретного циклу, функціями якої є, з одного боку, виявлення і демонтаж застарілого, віджилого, неадекватного, а з іншого боку, створення передумов для утвердження нового, надання шансу для розвитку перспективного сильнішого. Криза є необхідною ланкою економічного оновлення, інструментом формування нової, вищої (порівняно з попереднім розвитком) системи структурних зв'язків, однією з найважливіших умов самовдосконалення суспільного (економічного) процесу [4].

В умовах постійно мінливих параметрів сучасного середовища функціонування підприємства роздрібної торгівлі можливість виникнення кризи збільшується, адже каталізаторами кризових явищ є коливання та негативні явища, що відбуваються в соціально-економічному житті суспільства.

Таким чином, кризове становище підприємства можна охарактеризувати як сукупність ситуацій, які збільшують ймовірність виникнення неплатоспроможності підприємства, провокують виникнення загроз з його зовнішнього та внутрішнього середовища та можуть привести до руйнування стабільного функціонування підприємств роздрібної торгівлі.

Під час кризи на підприємстві роздрібної торгівлі накопичуються суперечності, що призводять до порушення рівноваги економічної системи (підприємства) та погіршення її загального стану, тому на противагу цьому процесу на підприємстві має бути організована система економічної безпеки, що має гарантувати захищеність суб'єктів соціально-економічних відносин на всіх рівнях.

Для підприємств роздрібної торгівлі у кризовий період діяльності економічна безпека має забезпечувати захищеність їх діяльності

Рис. 1. Типи економічної безпеки підприємства роздрібно́ї торгівлі

Джерело: розроблено автором

від впливу загроз зовнішнього та внутрішнього середовища, забезпечувати стабільність діяльності підприємств та адаптивність до негативних впливів.

Отже, з огляду на дослідження можна виокремити такі два типи економічної безпеки підприємства, які відповідають різним умовам, що характеризують стан підприємства роздрібно́ї торгівлі, як стабільність функціонування і криза діяльності. Типи економічної безпеки підприємств роздрібно́ї торгівлі наведено на рис. 1.

Під балансуною економічною безпекою роздрібно́ї торгівлі слід розуміти такий стан економічної безпеки, що забезпечує функціонування торговельного підприємства на ринку у відносно стабільних умовах функціонування з незначними загрозами.

Під захисною економічною безпекою підприємства роздрібно́ї торгівлі слід розуміти

такий стан економічної безпеки, що забезпечить адаптивність підприємства роздрібно́ї торгівлі в небезпечний кризовий період у визначених межах змінних, що характеризують стан динамічної рівноваги, де пристосований ефект досягається шляхом використання свідомості персоналу та дій відповідно до управлінських рішень керівництва.

Висновки з цього дослідження. Підсумовуючи все вищесказане, зазначимо, що тип економічної безпеки доцільно визначати відповідно до умов економічної стабільності функціонування підприємства та кризи діяльності, адже поняття стабільного стану та кризи є антагонізмами, що дає можливість більш різнобічного розуміння сутності економічної безпеки підприємства роздрібно́ї торгівлі.

У подальшому планується провести дослідження відповідності типів економічної безпеки економічним циклом підприємства.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Шпак М.М. Економічна та стратегічна стійкість аграрних підприємств: теоретичний аспект / М.М. Шпак // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 12 (90). – С. 113–117.
2. Любченко Н.Л. Сканування загроз як складова управління стабільності підприємства / Н.Л. Любченко // Вісник Хмельницького національного університету. – 2009. – № 4. – Т. 2. – С. 227–231.
3. Василенко В.О. Антикризове управління підприємством : [навч. посіб.] / В.О. Василенко. – К. : ЦУЛ, 2003. – 504 с.
4. Борох Ю.О. Кризові явища як загроза економічній стабільності підприємств / Ю.О. Борох // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2012. – Вип. 2 (45). – С. 29–33.
5. Сологуб О.М. Забезпечення економічної стабільності підприємства : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)» / О.М. Сологуб ; ПВНЗ «Європейський ун-т». – К., 2012. – 20 с.